

אריה שאג

לקט פנינים ושביבי מוסר מתוך ספרי "אריה שאג"

משיחותיו של מגיד המישרים

רבי אריה שכטר זצוק"ל

פרשת שמות תשפ"א

שבת לוי של דורנו

ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך (א, יג)

איך ארע דבר אבסורדי שכזה? היעלה על הדעת שצאצאי חם הארוור, יהפכו את המבחרים שבבני שם לעבדים? היתכן שהבכירים והבחורים שבציריה פלה, הן המעמד והמעלה באנושות, יהיו למרמס תחת רגליהם של המבזים והפחותים שבבני האדם!?

ב"ספר הישר" אנו מוצאים הסבר לכך על פי הגמרא (סוטה יא ע"ב) המביאה את דברי רבי אלעזר המבאר את הפילים "בפרך" - "בפה רך".

בתחלה פנו המצרים אל בני ישראל בצורה מכבדת ונעימה, ואמרו להם: "הלא אתם אנשים דגולים וטובים, רבים מכם מהנדיסים, עורכי דין, סופרים, משוררים ואמנים בעלי שם. לא מתאים לכם לשבת סתם כן בבתי המדרש. איזו תועלת צומחת מהישיבה ומלמוד התורה. בואו אלינו, צאו החוצה מהפוללים ומבתי הנכנסת, ותהיו חלק משוק העבודה המצרי המשגשג. קומו מהפסא שלכם, ושימו כתר אחת עמנו, למען השויון בנטל הפלפלי. אם כן תעשו, לא רק שתרימו את הראש מהמצב המדכא בו אתם שרויים היום, אלא תהפכו עוד לעשירים גדולים. תקבלו משכורות של מנהלים. כמה אתם מרויחים היום בכולל? חמש מאות דולר בחודש, לא יותר! בואו לעבד אצלנו, ותרויחו חמשת אלפים דולר בחודש!".

כמה חדשים לאחר שבני ישראל שקעו בעבודה, חזרו המצרים לשלם משכורות. אחרי חודש חדשים נתנו צ'קים מאחרים, אחר כך הצ'קים חזרו, ולבסוף מי שלא רצה לעבד קבל מכות נמרצות.

מי לא היה עבד? מי לא נפל שדוד בידי בני חם? בני שבט לוי! הם אמרו למצרים מלכתחלה: "איננו צריכים את הטובות שלכם, אנו לא יזקיקים ליותר מחמש מאות דולר שמקבלים בכולל, יש לנו מספיק אכל ומים. אנו לא רוצים לחיות בין המצרים, אנו מעדיפים לא להיות בשוק העבודה שלכם גם בעד חמשת אלפים דולר. בני תורה לא צריכים כסף, הם צריכים לחיות כמו בני אדם, וזה העקר!".

גם היום יש שבט לוי. גם בימינו ישנם אברכים מעדיפים למות באהלה של תורה, ואין להם שום צורך בשני רכבים בחניה. בכולל פוניבז יושבים מאות אברכים שמשותפים כמה מאות שקלים בחודש, וטוב להם. ישנם אברכים שהציעו להם אלף דולר לחודש, בעד למוד בכולל במקום נדח,

אבל הם מעדיפים מקום תורה רציני, שבו ללמוד שללם יש הרבה יותר תועלת. בעד זאת הם מותרים על אלפי זהב וכסף.

גם בני שבט לוי של הדור הזה נשארו בני חורין, הם לא משעבדים לאף אחד. הם שקועים בלמוד, בשמחה ובחדוה. הם לא הפכו לעבדים של היצר הרע, ואינם משעבדים לאנשים ולכחות הטמאה הנלחמים בכחות הקדשה במתכנת של מינו.

אין יהודי שאין לו תקנה

וידא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל (ג, ב)

במראה הסנה היה טמון רמז אדיר למשה רבנו, ההולך כעת להתמנות לתפקידו הרם - מנהיגם של ישראל.

הקב"ה נותן לו הדרכה וסימני דרך לצורת החשיבה שהוא אמור להתנהג לפיה, ומראה לו מסר שיעמוד לנגד עיניו בכל עת ובכל שעה ולא ישכח ממונו לעולם. והוא, שגם אם תראה יהודי "שרוף" לגמרי, כלו שחור משחור, ונדמה פי אפסיה ממונו כל תקנה, וכי חבל על הזמן להשקיע בו, שיהי הוא נמצא בעמק הרפש והלכלוך - אין להתיאש ממונו!

על המנהיג של כלל ישראל לדעת, פי אין יהודי שאין לו תקנה, וגם אם הוא נראה שרוף באש - הוא עדין לא שרוף לגמרי ובכחו לצאת מהמצב בו הוא נמצא.

עם ישראל, בהיותו במצרים, היה שקוע במ"ט שערי טמאה. מ"ט שערי טמאה זו הדרגה התחתונה שבמתנתו! הם היו משעבדים בגוף ובנפש למצרים, ששלטו בהם שלטון ללא מצרים עד שהיה נראה שלא קימת אפשרות לצאת או לברח מהארץ הזאת. אינני יודע אלו לוינים היו למצרים, שבאמצעותם הם קלטו כל עבד שנסה להמלט ממצרים. בני ישראל הרגישו שקופים, כל תוונה שלהם ידועה. היתה זו שליטה פסיכולוגית אימה. מרוסיה הקומוניסטית הצליחו מעטים להבריח את הגבול, ממצרים לא! הם שלטו ביהודים באופן מחלט, היתה פחד להזיז יד או רגל בלי רשותם. נדמה היה כי אפסה כל תקנה.

ה"משך חכמה" מבאר פי מצות קשירת אלוהי המצרים לכרעי הפטשה - פעלה שהיתה נראית באותה עת כבלתי אפשרית מבחינה רגשית - נועדה לחלץ את ישראל משלטון מצרים, שמשלו על שכלם באופן מחלט. הקב"ה נתן לישראל מצוה שאפשר לקיימה רק על ידי מסירות נפש

מיחדת, כדי שתהיה מנוף שיוציא אותם מבצת מ"ט שערי הטמאה.

תנ"ל ממשילים את מצרים לבצה. פאשר משהו שוקע בבצה, אין דרך להחליץ ממנה באופן טבעי. הסכוי היחיד הוא שהאדם יגיס את כל כוחותיו, ובמלא העז והתעצומות יתן קפיצה רצינית החוצה. לכן, פאמור, הקב"ה נתן מצוה פזו, הדורשת מסירות נפש מיחדת בעצמה אדירה. ומסירות הנפש הזו תהיה את המנוף לשחרור מתוך הבצה הנוראית, בה הטביעו המצרים את בני ישראל.

ישראל נצטוו לקשר את אלוהי המצרים לכרעי המיטה למשך ארבעה ימים בדרך בינון. פשבא המצרי ושאל מה פשר הדבר, הם אמרו לו: "ה' אלקינו צוה אותנו לשחוט את הששה הזה לקרבן פסח". פאשר המצרי שאל: "וכי אינך מפקח ממני? הרי ביכלתי להרוג אותך!" הם השיבו לו: "הנה אתה רואה כי איננו מפקחים ממה, משום שגלינו שכל מה ששלטתם עלינו עד היום, היתה בהוראה של הקב"ה, אשר גלה לנו שמהיום והלאה המנדט שלכם נגמר!"...

צריה הרבה מאד אמן ועצמה לומר משפטים כאלו למצרי ששעבד את ישראל בפרך. וזה היה המבחן, האם ישראל הפנימו את המסר העקרי הנובע מהמכות והבינו מי שולט בעולם.

כל אחת מעשר המכות באה לשבר תזה שהמצרים בקשו להשליט בעולם. היתה זה בית ספר נפלא להבין מי מנהיג את הבריאה. מצות קשירת הששה היתה המבחן האם בני ישראל יצליחו להמליך את השכל על הרגש ולקבוע מי בעל הבית על העולם. האם חלילה למצרים מושלים על רגשותיהם או ה' יתברך. להחליטה זו נדרשה מסירות נפש רבה. כפי שאמרו תנ"ל (ברכות ז ע"א): "טובה מרדות אחת בלבד של אדם יותר מפקה מלקיות".

מסירות נפש

ותוצאותיה הנפלאות בימינו אנו

מהספור הבא, שהתרחש בסמינר שהתקיים בארצות הברית. נוכל ללמד פרק בנושא מסירות נפש לכבוד השי"ת.

הסמינר נפתח ביום חמישי והיה אמור להמשך עד יום שלישי לפנות בקר. והנה ביום ששי בבקר נגש אלי בחור ואמר לי: "כבוד הרב, אני חיב לנסע הביתה!".

"מי קבע שאתה חיב?" שאלתי קצרות.

ובאונברסיטה, עובדים מבחנים לקראת תארו דוקטור... המבחן הזה הוא מבחן עצום שבו אתה מקריע מי מבחינתך הוא בעל הבית על העולם: הקב"ה או מיכאל. כעת, הבה נתבונן: מיכאל - במקרה הטוב, היום פה ומחר פה, ורק הסחורה שלו בקבר. במקרה הגרוע, חלילה, גם מיכאל בעצמו כבר לא כאן. אבל הקב"ה חי וקיים לעולם, והמציאות שלו הן צוים ישירים מבעל הבית של העולם שלו.

אם כן, תחילת מי הבוס, מיכאל או הקב"ה? מבחינה רגשית אין ספק פי אתה צריך לחזור למיכאל. אבל מבחינה שכלית עליך להחליט, מי הבוס של העולם, מיכאל או הקב"ה? מיכאל יכול להיות היום כאן ומחר, חלילה, בקבר, אבל הקב"ה חי וקיים לעד ולעולמי עולמים, והוא שצוה לשמור את השבת ולא לעבד בה. נתנו לך משמם את הזכות הנדירה להחליט אחרי מי אתה צועד, אחרי מיכאל או אחרי ה' יתברך, אל תפספס את הרקבנות!

הבחור נעמד דם, הצדיע כמו חיל בטרם קרב ושאל: "כבוד הרב, אני כבר החלטתי, ה' הוא הבוס, אני נשאר!"

בסופו של דבר, הבחור לא שב למיכאל וגם לא לרקבנות התחתית. כשהסתים הסמינר ביום שלישי הוא נסע לישיבה של הרב בכרך שליט"א במונסי, והתחיל ללמוד שם. שם הוא למד במושך שנתים וחצי וזכה לאכל, לשתייה וללינה, ובעקרו להגות בתורה הקדושה.

מעת לעת היה מגיע לישיבה במונסי יהודי אמיד שהתקרב לארחות היהדות. הוא היה מבקר בישיבה לפרקים ומשוחח עם הבחורים, ובעקרו עם הבחור, בוגר הרקבנות התחתית, שמצא חן בעיניו באופן מיוחד. לבסוף הוא לקח את הבחור כחתן לבתו והעניק לו דירה בת חמשה חדרים עם מכונת יקרה, והבטיח לפרנס אותו במושך חמש-עשרה שנה כדי שיוכל לשבת וללמוד בנחת בלי על פרנסה ודאגות!

פעמים רבות אנו עומדים לפני נסיון. באותם רגעים נראה לנו פי על פי דרך הטבע ישנו רק מוצא אחד שאינו עולה בקנה אחד עם הדרך הפוסורה. אולם עלינו לשום אל לבנו פי העולם אינו הפקר, אלא מנהג ומשגח בכל רגע על די מלך המלכים המציב בפנינו את הבחירה, ונותן לנו את ההודמנות והזכות להכריע ולהצהיר פי יש מנהיג לבידה. כאשר בחרים בקב"ה על אף החששות והלבטים, נתן לזכות לשני העולמות גם יחד!

מזמן לזמן אנו יוצאים לנסיעות ומשוקים את מרכזלתנו, כשעקר העבודה מתרפנת בשבתות ובימי ראשון!

הבחור סים לפרט את גלגוליו, ושאל בקדחתנות: "כבוד הרב, אם אני היום לא חוזר הבייתה לשבת וליום ראשון, ביום שני אצטרף לחזור לשוטט בתחנות הרקבנות התחתית. מה אתה אומר? מה אתה פוסק? מה עלי לעשות?!"

אחזתי בחרם בידי הבחור, והתבוננתי בו בהתרגשות בלי לחוש בדמעות הגדולות המתגלגלות מעיני. "כבוד הרב, למה אתה בוכה?" התפלל הבחור. "אני מקנא בך כל כך, ולמה אני מקנא: אחרי והסברתי לו גם במה, ולמה אני מקנא: אחרי שהקב"ה הכה את המצרים בתשע מכות נסיות והראה להם מיהו באמת בעל הבית על העולם, הוא נסה את עם ישראל בנסיון קשה מנשוא: "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן... דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה, ויקחו להם איש שה לבית אבת... והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל" (שמות יב א - ו). הקב"ה צוה את בני ישראל: קחו לכם שה וקשרו אותו לכרעי המטה. במושך ארבעה ימים תשחרו עליו, ואז, ביד בניסן, בערב פסח, תקריבו אותו לקרבן.

איפה הנסיון? בנקדה אחת: השה היה האלהים של המצרים ואתו הם עבדו.

אמנם בהבנה השכלית כבר לא הייתה להם סבה לפחד מהמצרים. תשע מכות הוכיחו לכלם שהקב"ה מנהל את העולם, ושהוא שומר על עמו. אבל מבחינה רגשית - עדין היה קשי עצום. למצרים הייתה שליטה חסרת תקדים על עבדיה. חז"ל אומרים שלעבד לא היה שום סכוי לצאת ממצרים; ורסיה של הקב"ה הייתה משחק ילדים לעמתה... בני ישראל חיו באימה נוראה שפכו מפני המצרים, עד שגם אחרי הנסים הגדולים והגלויים שראו במושך תשע מכות, עדין פחדו לעשות מעשה שיעורר עליהם את חמתו של העם המצרי.

"הקב"ה מעמיד אותך במבחן שבו הוא העמיד את יוצאי מצרים", אמרתי לבחור. "אתה מבין למה אני מקנא בך? מי יודע איזו נשמה גדולה יש לך, שראויה למבחן כזה... מבחינה רגשית, אתה חש משעבד למיכאל. זוהי תחושה טבעית בשביל מי שעבר תשעה חדשים של גיהנם, ואחר כך קבל חדשים של גן עדן. אבל בוא נפעיל את השכל, פי כאן המבחן. אתה יודע, בכמה א' עובדים מבחנים של כמה א', בכמה ח' - של כמה ח'."

"כבוד הרב!" התפרץ הבחור, "אספר לך את הספור שלי ואתה תקבע אם אני חייב או לא חייב!"

"ירדתי לארצות הברית לפני כאחד-עשר חדשים. חברים שלי ספרו לי פי הדולרים מתגלגלים פה ברחובות. טסתי לארצות הברית ולא רק שלא מצאתי את ה'רקים', אלא שלאחר שהחברים שלי קלטו שבאתי בלי אגורה שחוקה, גם אותם לא מצאתי. נשארתי לבד, בלי כסף למלון או לדירה, ובלא שיהיה לי משג קלוש מה אני עושה ולהיכן אני פונה. במושך כמה ימים הסתובבתי סהורי ותעיתי ברחובות בחסר מעש, בלי קורת גג לראשי. בשלב מסים גליתי שאפשר להסתנן לרקבנות התחתית בלי לשלם פרוטה. הרקבנות ממוגנת, בקיץ קריר ובחורף חמים. הרקבנות התחתית על תחנותיה הפכה להיות הבית שלי. בכל תחנה הרקבנות עוצרת, ומדי כמה דקות מגיעה רכבת חדשה. הייתי יורד בתחנות הממוקמות באזורים עשירים, מחטט בפחי האשפה, מאתר כמה שקיות נילון ומלקט לתוכן שירי מזון שהעוברים והשבים השליכו במהלך היום. כשהייתי רוצה לשאף מעט אויר צח, הייתי עולה לרחובות, משוטט מעט על פני האדמה ומשתחל חזרה למקום המבטחים במנהרות הרקבנות התחתית. למותר לציין פי בכל אותה תקופה נותרתי עם מעט הבגדים שלגופי, לא הסתפרתי ולא התקלחתי. הייתי כמו נוד במושך תשעה חדשים תמימים, עד שביום כהיר נתקלתי בבחור ששם עלי עין ושאל אותי: 'אתה לא ישראל?!"

'כן, נכון, אני ישראל!' פלטתי במבוכה קלה. הבחור נעץ מבט מפתע בשערי המגדל ובפני המזומות. 'מה אתה עושה פה? אתה נראה כמו כוש!"

גוללתי את קורותי באזני הבחור שהתנער וקרא בפאטוס: 'באה ששועתך, בא התלונה אלי, מהיום אתה עובד אתי!"

הבחור לקח אותי אליו הבייתה. הייתי צריך להתקלח עשר פעמים כדי להפטר מהלכלוך שצברתי במושך תשעה חדשים. המים שנגרו מגופי היו שחורים כפזת!

הבחור, שבניתיים נודע לי פי שמו מיכאל, נתן לי בגדים נקיים, וסדר עבוירי דירה קטנה ונחמדה בת שני חדרים, מרהטת וממוגנת עם פירים, מקרר ומכשיר טלפון. כמו כן, הוא סדר לי מכונת משמשת.

מיכאל נתן לי כמה ימים להתמקם. לאחר מכן התחלנו לעבד יחד במלא המרץ. בבעלותו ישנה משאית סמיטריילר ענקית גדושה בסחורה.

טלפון אחד וסדרות הספרים המבוקשות 'אריה שאג' על פרשיות השבוע ומועדי השנה מאוצרותיו של רבי אריה שכטר זצוק"ל אצלך בבית! (המשלוח חינם)

ניתן להשיג את ספרי 'אריה שאג' בבתי הכנסת אצל הפצת ספרים י. בלוי במוקד ההזמנות בטלפון או בווצאפ 054-8564033 בין השעות 7:00 בבוקר עד 1:00 בלילה או באתר bloy.co.il | במייל bloyseforim@gmail.com

